

RIJEČ

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historijuBroj 55
Godina XXVIII
Maj, 2023.
[str. 183-186]

© Monos 2023

Tajni govor slike podno grada Bužima – fragmenti o likovnom izrazu Seada Emrića

Vojislav Vujanović

REDAKCIJSKA NAPOMENA:

U okviru ovogodišnjeg programa obilježavanja Prvog marta, Dana nezavisnosti Bosne i Hercegovine, u Bosanskom kulturnom centru u Gračanici otvorena je likovna izložba pod nazivom "Znakovi Bosne" na kojoj su svoje radove izložili Halida Emrić (keramika) i Halid Emrić (grafika). Izložba je pobudila zapaženo interesovanje publike u Gračanici. Kako piše na afiši izložbe, "svaki artefakt sa ove izložbe utemeljen je na nekom znaku iz bogate kulturne historije Bosne od njenih najstarijih vremena do danas". To je prvi razlog što smo odlučili da u ovom broju našeg časopisa, više pažnje posvetimo likovnom opusu Seada Emrića i da njegovim odabranim grafikama uljepšamo njegove stranice i sadržaje. Drugi razlog je što smo Emriću obećali posvetiti više pažnje još prije 23 godine, kada smo njegovim likovnim prilogom obogatili naslovnice, ali i unutrašnje stranice 10 broja (2000. godine). Iako sa velikim zakašnjenjem, činimo to u ovom broju, dato obećanje, evo, ipak, ispunjavamo. U međuvremenu, Emrić je intenzivno radio i umnogome obogatio svoj likovni opus novim radovima, ali i svoj likovni izraz novim kreacijama na nekim zaboravljenim motivima, pretežno iz prošlosti Bosne i Hercegovine, sa prepoznatljivim **šmekom** Krajine i rodnog Bužima. U proteklom periodu izlagao je svoje radove na mnogi samostalnim i kolektivnim izložbama, aktivno je prisutan u likovnom životu Bosne i Hercegovine, sa povremenim izletima i izvan njenih granica. Svojim radovima pobudio je podjednak interes i publike i likovne kritike. O njegovom likovnom opusu pisali su mnogi likovni kritičari i bolji poznavaoici likovne umjetnosti. Za ovu priliku, mi smo odabrali nekoliko odlomaka iz tekstova bosanskohercegovačkog književnika i likovnog kritičara Vojislava Vujanovića (1937. – 2018.), nastalih u periodu od 1997. do 2005. godine, koje nam je iz svoje arhive ustupio Emrić.

Njegov Serhat se otkriva dinamičnim odnosom prirodnih formi, dramatskim profilacijama tih formi, škrtošću i raskošima u isto vrijeme. Emotivnim sazrijevanjem on je geomorfološke forme preveo u morfologiju svoje slike, i kao što skulptor iz gromade kamena oslobađa svoju formu i Emrić je iz geomorfološkog supstrata oslobodio nosioce vizuelnog spektra, oslobodio plohe različitih geometrijskih formulacija koje slijede nutrinu geomorfološkog ustrojstva i tako dobio površinu razvedenu u nizu geometrijskih polja različitog oblića. Površinu platna preobrazio je u dinamički spektar koji samim sobom uzbuđuje, a svojim različitim usmjerenjima stvarao je ritmičke partiture čiji se glazbeni odnosi ustrajno mijenjaju i ne dozvoljavaju da se naš pogled smiri, zadovolji i izgubi dalji interes za komunikaciju.

Sve ovo govori da se u osnovi njegove slike krije grafička konstitucija slike koja bi mogla opstojati u čistom svjetlosnom valerizmu. Ali Sead Emrić hoće i više od svoje slike, ljubav prema svome Serhatu ne osmišljava se samo u onom predodžbenom, u njegovom Serhatu prebiva čovjek, čovjek sa svojim dječama i nedaćama, sa svojim egzistencijalnim problemima i svojim povijesnim usudom. Ta egzistencijalna drama i povijesni usud se nekim podzemnim tokovima ugrađuju u morfologiju ambijenta, ambijent se identificira sa povijesnim usudom čovjekovim, oni postaju nerazlučivi jedni od drugih i po toj nerazlučivosti i bivaju prepoznatljivi... (Sarajevo, 1997.)

Nazvao bih to malim likovnim čudom koje se odvija podno starog bužimskog grada **što se izdiže na jednom od brojnih brežuljaka koji okružuju Bužim, čineći ga tako pomalo tajnovitim, u svakom slučaju izuzetnim. Esencija** Ajvaz-dedine molitve i njegovog sna o sukobu dva ovna, mlaz bijele boje, usijeca se u amorfnost stjenovite materije, čija se unutarnja monolitnost razbija na

dvije materijalne slike koje bi htjele spriječiti mlaz spiritualne snage dalekog i čudnog sna, ali ta snaga, upravo u svojoj duhovnosti postaje nadnaravna, ona razdvaja dvije sile i ugrađuje sebe kao čudo u taj prostor stvarajući vrata kojima je, po svjedočenju legende, potekla spasonosna voda. To je tajni govor slike Seada Emrića koji se ne da naslutiti u samoj njenoj materijalizaciji već u njenom kontekstu, u njenim tajnovitim znacima koje je Sead ugradio u korpus slike...(Sarajevo, 2000.)

U najnovijem ciklusu slika on je, zapravo, načinio kronologiju svojih emotivnih i misaonih preokupacija koje su se porađale prilikom njegovog prvog susreta sa Počiteljem, tom vječitom tajnom koju su toliki umjetnici gonetali, tražili skrivene istine i ovaploćivali ih na svojim platnima. Osnovna metafora tog doživljavanja jeste oblutak, ne kao materijalna činjenica, već kao savršenstvo oblikovanja i krajnji stepen dovršenosti jer, da postoji druga forma savršenosti, sigurno je da bi Priroda i Voda koristile tu savršenost, a ne savršenost oblutka. Ali, savršenost oblutka ima i svoju drugu dimenziju, osim neposredne egzistentne: ona je postala gradivni elemenat počiteljskog monumenta, on ispražnjuje svoju egzistenciju da bi postao nositeljem egzistencije Počitelja. Time se njegova neposredna egzistentnost umnožava i time dosiže i treći stepen svoje egzistencije – umjetničku egzistenciju slike. Sve se te egzistencije stepenuju na slici, podržavaju jedna drugu, stvaraju vizuelni spektar. Prvi stepen egzistencije, lijepa egzistencija, svedena na spiritualnu pjegu bjeline, iz slike u sliku, mijenja svoj položaj, u zavisnosti od ukupnih odnosa na datom eksponatu. Iz tog položaja ona emanira iz sebe skrivenu energiju koja se razlaže u bojenu spektar kružnica i polukružnica, razvihorenih lozica (magične igre linije koje se rasprostiru cijelom širinom slike), stvaraju reljef, koliko god imaginaran, toliko i živ i neposredan, reljef koji postaje sup-

strat oblikotvornih formi u koje se rastvara melodika počiteljskog prostora. U toj melodici se, povremeno, pojavljuju neki, naoko, dispartni tonovi, tonovi snovitih čempresa koji i nisu ništa drugo nego ulomci sna... (Sarajevo, 2001.)

Unutarnji razvoj njegove slike je stigao do stadija u kojem se više predmetno ni na kakav način ne očituje u njegovoj slici. Uto-
nuo je do pune osvješćenosti u unutarnje tamne prostore i svoje svijesti i svoje podsvijesti, oslon više ne traži negdje izvan sebe, taj oslon se sada nalazi u samome njemu. On oslikava taj oslon kao jednu moćnu odstupnicu od vulgarizacije svijeta oko njega, reagira, svojim umjetničkim nervom, na sile koje razodijevaju čovjeka, koje ga rasčovje-
čaju i iza njega ostavljaju pustoš i ništavilo. Od pretežno svijetlog tonaliteta u kojem je svoj likovni svijet do sada formulirao, on je preuzeo tamni tonalit, zamračio horizonte, a za puniji iskaz počeo se koristiti određenim simbolima, simbolom ptice preuzete iz dva izvora: sa stećaka i iz islamske mistike, su-
fizma, ptice Simurg.

Na realizaciji slike radi gotovo laboratorijski, razrađujući metoda slike korištenjem i nekih sredstava koja, po svojoj prirodi, ne spadaju u sam likovni arsenal. Istina, i u ranijim svojim ciklusima je uvodio takva sredstva, ali su ona bila, uglavnom, bazirana na intuitivnom, sada su ona u punoj mjeri osvi-
ješčena i sa jasno postavljenim ciljem što se njima želi postići. Jedan od tih elemenata je mreža kojoj je namijenjena dvostruka uloga: njome se postiže svojevrсна tekstura podloge, zatim se dobija dinamičan reljef površine slike, i, najzad, njome se, u nekim slikama, oformljuje idejna okosnica slike koja stupa u komplementaran odnos sa tamnom bojom i sa simbolom Simurga ili ptice sa stećaka.

Njegova svijest izoštava svoj kritički stav prema stvarnosti u kojoj se nalazi, sudi joj svojim uzbuđenim senzusom, ne pristaje na njen odnos prema **čovječnom**, tako teško

izvrijeđanom u posljednjih nekoliko deca-
nija, pogotovo kada se radi o nacionalnom korpusu kome i sam pripada. Simurg je ptica koja svijet suočava sa njegovim smisaonim rubom, graničnom linijom između života i smrti, mreža postaje simbolom razgradnje svijeta sa jedne i sa druge njegove strane, s tim što su s onu stranu oni koji u sebi nose očuvane naboje čovječnog koje je, u ovoj pri-
lici, dovedeno do još jednog vidnog iskušanja... (Sarajevo, 2001.)

Ali on neće da na svoja platna prenosi ono viđeno, on traži načina kako da pronikne is-
pod epidermalnog sloja, da dokuči skrivene strukture i da na njima gradi svoj senzus, priklonjen modernoj likovnoj morfologiji, sa odstranjenjem narativnih slogova, da u samom likovnom senzoru traži likovna rje-
šenja... Ovaj umjetnik ponekad na svojim slikama rješenja traži čistim intuitivnim pu-
tem... Ali upravo to, na svoj način, svjedoči o izvornosti njegove tvoračke moći, njegova talenta... (Cazin, 2002.)

Sead Emrić je slikar duha Krajine, na na-
čin kako su to, prije njega, činili rapsodi... Tih po prirodi, on, u vođenju dijaloga sa svojim vremenom, biva izuzetno govorljiv uspjevajući da iz galimatijasa zbivanja sop-
stvenog vremena izvuče onaj supstancijalni ekstrakt kojim opredmećuje svoje vrijeme pretvarajući ga u povijesnu zalogu budućim vremenima... Te slike su pune unutarnje tje-
skobe i u svojoj neposrednoj predstavljenosti se nude kao zid pred kojim smo se našli i ni-
smo u stanju nastaviti svoj put ljudskosti čiju smo misiju prihvatili da realiziramo u ovom našem hudom vremenu... (Bosanska Krupa, 2003.)

Sead Emrić često nalazi svoju inspiraciju u povijesti Bosne, gradeći apoteoze svome Serhatu, i uvodeći u svoje slike duhovne te-
kovine predaka – stečke i preplete motiva na njihovim licima da bi pokazao moćni rast

civilizacijskih tekovina na ovom tlu. Radi u ciklusima, od kojih je jedan posvećen i Ajvatovici. Sada svoju inspiraciju nalazi u tragici Srebrenice. On prepoznaje govor zla, ali, začudo, omekšava svoju intonaciju, govori duhom plemenitosti. I upravo ta plemenitost u nama odzvanja još potresnije. Govoriti toplinom o zlu i sa rječnikom zla – to je veličina ovog umjetnika koja fascinira. Svojim djelom on nas i oplemenjuje i govori o tragičnom. To rijetko kojem umjetniku uspijeva... (Sara-jevo, 2005.)

DODATAK

Biografska bilješka

Sead Emrić (Bihac, 19. august 1965) je bosanskohercegovački umjetnik iz oblasti slikarstva, grafike i unikatnog oblikovanja. Nakon završene kulturološke srednje škole 1984. godine u Bosanskoj Krupi, diplomirao na Pedagoškoj akademiji Univerziteta Banja Luka 1990. godine. Usavršavao je unikatnu grafiku na Međunarodnom grafičkom likovnom centru MGLC u Ljubljani 2009 – 2011 godine. Član Udruženja likovnih umjetnika Bosne i Hercegovine ULUBiH od 1997. godine. Član Udruženja likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti Bosne i Hercegovine ULUPUBiH od 2022.godine. Do sada svoja umjetnička djela izlagao na preko 100 samostalnih i oko 150 kolektivnih izložbi u domovini i svijetu. Učesnik brojnih art simpozija.

Nagrade i priznanja

2015. Premio de Artes Graficas "Amis du Salon d'Automne de Paris", Sao Paulo; 2011. First Award for graphic art, 1st International Biennial of Arts, Tuzla (BiH); 2011. Prize of Aljazeera art symposium, Doha (Katar); 2010. Prize of Cultur via Europa, Klagenfurt, (Austria EU); 2010. Prize city of Istanbul, city of culture Europa, Istanbul, (Turkey); 2009. First Award for graphic art, 5th Biennial of Miniature Arts of BiH, Tuzla (BiH); 2009. First Award for drawing, 5th Biennial of Miniature Arts of BiH, Tuzla (BiH); 2009. Prize city of Linz, city of culture Europa, Linz, (Austria); 2007. First Award for drawing, 4th Biennial of Miniature Arts of BiH, Tuzla (BiH); 2007. First Award for culture

and art, Plaque city of Buzim, Buzim, (BiH); 1999. First Award for culture and art, Plaque Una-Sana Canton, Bihac, (BiH).

SUMMARY

THE SECRET LANGUAGE OF PAINTINGS UNDER THE CITY OF BUŽIM – FRAGMENTS OF SEAD EMRIĆ'S ARTISTIC EXPRESSION

Editorial note: As part of this year's program during the celebration of the first of March, the independence day of Bosnia and Herzegovina, an art exhibition was organized in the Bosnian cultural center in Gračanica under the name "Signs of Bosnia", where Halida Emrić (plastic) and Halid Emrić (graphics) presented their work. The exhibition aroused considerable interest from the audience in Gračanica. As it is stated on the poster of the exhibition: "Every artifact from this exhibition is based on some sign of the rich cultural history of Bosnia from the earliest times to present day." This is the first reason why we decided to pay more attention to Sead Emrić's art in our magazine, as well as to use his graphics and paintings to enrich the pages of our magazine. The second reason being is that we promised to pay more attention to Emrić twenty-three years ago, when we enriched the covers and inside pages of the tenth issue (2000) of our magazine with his art. Although with great delay, we do so in this issue, the promise given was nevertheless fulfilled. In the meantime Emrić worked intensively and enriched his opus with new works, but also expanded his artistic expression with new creations on some forgotten motifs, mostly from the past of Bosnia and Herzegovina, with a recognizable flavor of Krajina and his native Bužim. In the past period, he presented his works at many independent and collective exhibitions; he is actively presented in the art life of Bosnia and Herzegovina, with occasional trips outside of its borders. With his work he aroused equal interest with the audience and art critics. Many art critics and experts of fine art wrote about his opus. For this occasion we have selected several passages from the Bosnian writer and art critic Vojislav Vujanović (1937 – 2018), which were created in the years 1997 – 2005, which were provided by Emrić from his personal archive.